

PROP-KOG/2025-07

05 listopada 2025 r.

OPINIA

Komisja PROP ds. Ochrony Gatunków, na wniosek Ministerstwa Klimatu i Środowiska, działając z upoważnienia Rady, przedstawia opinię dotyczącą dokumentu pt. „Opracowanie dotyczące doradztwa naukowego i technicznego w zakresie określenia przewidywanych skutków wynikających z potencjalnego zwiększenia presji połowowej na obszarze Zalewu Wiślanego, Zalewu Szczecińskiego, Zalewu Kamieńskiego i Jeziora Dąbie”.

Oceniana opinia jest zdaniem PROP merytorycznie poprawna, oparta na właściwej i uzasadnionej metodzie analizy, dopuszczalnej dla wód śródlądowych. Autorzy prawidłowo stosują zasadę MSY i zachowują świadomość ograniczeń danych. Jednak wnioski są formułowane niekonsekwentnie — przy wyraźnym przekroczeniu Fmsy (sandacz w Zalewie Wiślanym, okoń i płoć w Zalewie Szczecińskim) należałoby zalecić jednoznaczną redukcję presji połowowej, zgodnie z zasadą przeczności.

UZASADNIENIE

W analizie wykorzystano podejście oparte na zasadzie maksymalnych podtrzymywanych połowów (MSY), z estymacją śmiertelności połowowej (Fmsy) metodami:

- analitycznymi (krzywe zrównoważonego odłowu i biomasy),
- wskaźnikami *per recruit* ($F_{0.1}$ i $F_{40\%}$),
- oraz częściowo modelami produkcyjnymi (*surplus production models*, SPiCT).

Zastosowana metoda jest poprawna i dopuszczalna dla akwenów słodkowodnych, takich jak Zalew Wiślany czy Zalew Szczeciński, o ile spełnione są warunki dostępności danych biologiczno-rybackich i zachowana jest świadomość ograniczeń (co w opinii słusznie podkreślono).

Metody oparte na MSY i Fmsy są standardowo stosowane w odniesieniu do obszarów morskich, ale mogą być przenoszone na systemy słodkowodne i estuaria, pod warunkiem zachowania ostrożności w interpretacji. MIR-PIB przyjął podejście adaptacyjne — dostosowane do warunków słodkowodnych i z ograniczonym zakresem danych, np. brak dokładnej stromości zależności stado–rekrutacja, korzystanie z danych literaturowych

(Myers i in. 1999). To jest poprawne naukowo, jeśli wyniki traktuje się jako szacunki przybliżone (co w tekście wyraźnie zaznaczono).

Można więc uznać, że wybrano właściwą metodę do analizy wskazanych akwenów słodkowodnych, jeśli celem jest orientacyjne określenie poziomu presji połowowej względem MSY, a nie pełna ocena stanu populacji w sensie ICES.

Pewne zastrzeżenia można mieć do sposobu sformułowania wniosków. W kilku przypadkach - np. sandacz (zwłaszcza w Zalewie Wiślanym) oraz okoi i płoci (dla Jezioro Dąbie oraz zalewów: Szczecińskiego i Kamieńskiego, przy braku danych dla Zalewu Wiślanego) wartości śmiertelności połowowej F wyraźnie przekraczały F_{msy} . Tymczasem w opinii nie zalecono wprost redukcji połowów — jedynie sformułowano, że „nie jest wskazane zwiększanie śmiertelności połowowej, a jej obniżenie mogłoby przynieść większe połowy w skali wielolecia”. To sformułowanie jest zdaniem Komisji zbyt ostrożne i nie w pełni spójne z zasadą przezorności, która jest integralną częścią koncepcji MSY.

Jeśli $F > F_{msy}$ w sposób istotny (np. dla okonia 0,45 vs 0,23; dla płoci i sandacza ok. 0,40 vs 0,17), zalecenie powinno jednoznacznie wskazywać potrzebę redukcji presji połowowej — nie tylko „możliwość”, lecz konieczność jej obniżenia dla utrzymania biomasy w bezpiecznym zakresie.

Zgodnie z zasadą MSY:

jeśli $F \approx F_{msy} \rightarrow$ utrzymanie presji,

jeśli $F > F_{msy} \rightarrow$ redukcja presji do poziomu F_{msy} lub niższego,

jeśli $F < F_{msy} \rightarrow$ możliwość zwiększenia, o ile nie ma ryzyka spadku biomasy poniżej poziomu B_{msy} .

Zastosowaną ostrożność językową („nie jest wskazane zwiększanie...” zamiast „należy obniżyć...”) można zrozumieć jako próbę uniknięcia zbyt kategorycznych rekomendacji przy niepewności danych. Jednak z punktu widzenia merytorycznej spójności z zasadą MSY i podejściem ostrożnościowym, w kilku miejscach należałoby sformułować zalecenia bardziej jednoznacznie.

Podsumowując: Dobór metody jest poprawny – MSY, F_{msy} , $F_{0.1}$, $F_{40\%}$, SPiCT to właściwe narzędzia przy ograniczonych danych. Można je stosować także w odniesieniu do wód śródlądowych, w tym do zalewów i jezior, przy zachowaniu świadomości ograniczeń. Przejrzystość założeń jest dobra. Jasno opisano zakres danych, ograniczenia i źródła. Jednak interpretacja wyników jest umiarkowanie poprawna. W przypadkach znacznego przekroczenia F_{msy} podane zalecenia są zbyt łagodne. Pominięto zasadę przezorności i brakuje wyraźnego wskazania potrzeby redukcji połowów w przypadku sandacza, okonia i płoci.

Biorąc powyższe pod uwagę, rekomendujemy:

- 1) wzmocnić stosowanie zasady przezorności – w przypadkach istotnego przekroczenia Fmsy należy zalecić redukcję presji połowowej, a nie tylko „brak zwiększania”;
- 2) dodać ocenę niepewności – nawet jakościowo, np. określenie wiarygodności dla każdego gatunku (wysoka / umiarkowana / niska);
- 3) rozważyć wskaźniki biomasy (B/Bmsy) – w miarę dostępności danych, dla pełniejszej oceny stanu stad;
- 4) uzupełnić o rekomendacje operacyjne – np. podać sugerowane poziomy dopuszczalnych połowów lub limitów F (przedział bezpieczny).

dr hab. Sabina Pierużek-Nowak, prof. UW
przewodnicząca KOG PROP
[podpisano elektronicznie]

Otrzymują:

- Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
- Członkowie PROP
- a/a